

CZEŚĆ 4

Historia pieniądza polskiego

KU NOWEMU TYSIĄCLECIU (1919–2019)

1923 Dotychczasowa inflacja przeradza się w hiperinflację. Ceny rosną wielokrotnie z dnia na dzień, sięgając wysokości milionów marek.

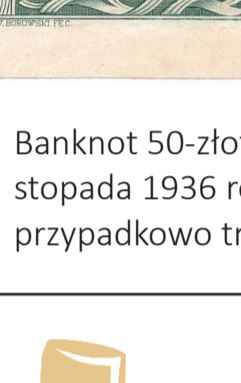
1924 W styczniu rząd premiera Władysława Grabskiego wprowadza reformę walutową, realizując postanowienia Sejmu z 1919 roku. Markę polską zastępuje złoty polski, Polską Krajową Kasę Pożyczkową – Bank Polski (stanowiący jednak prywatną spółkę akcyjną). Do czasu wprowadzenia odpowiedniej ilości monet zastępują je banknoty o niskich nominatach, nazywane biletami zdawkowymi.

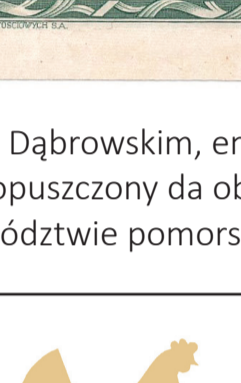
1925–1929 Międzywojenne emisje złotych, różniące się szatą graficzną. Banknoty drugiej emisji ukazują się pojedynczo i są oparte na róż-nych projektach.

1936 Banknot 50-złotowy z Henrykiem Dąbrowskim, emitowany 11 listopada 1936 roku, nie zostaje dopuszczony do obiegu, ale i tak przypadkowo trafia tam w województwie pomorskim.

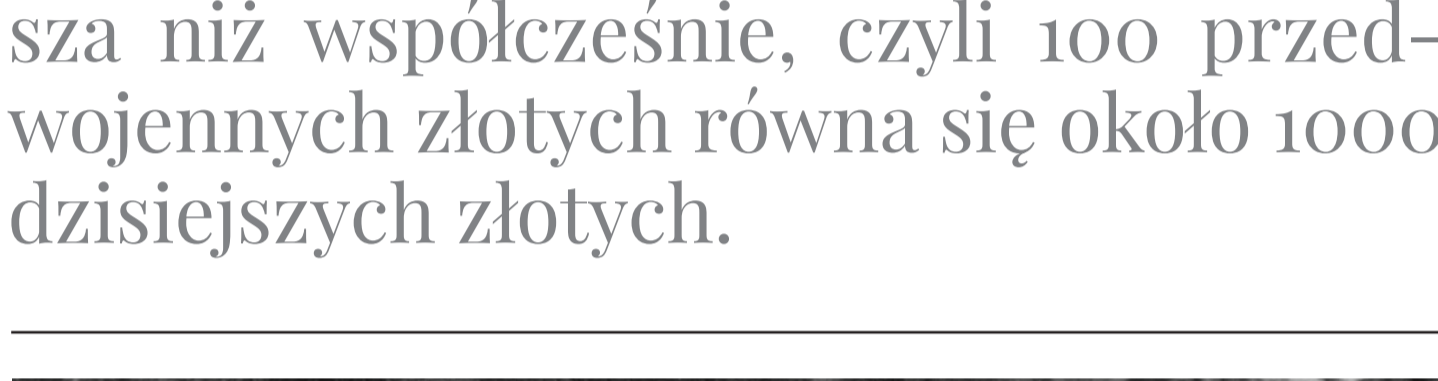

ŚREDNIEJ JAKOŚCI BUTY KOSZTUJĄ 9 ZŁOTYCH

KURA KOSZTUJE 2 ZŁOTE

Lata trzydzieste. Wartość nabywcza złotego jest mniej więcej dziesięć razy większa niż współcześnie, czyli 100 przedwojennych złotych równa się około 1000 dzisiejszych złotych.

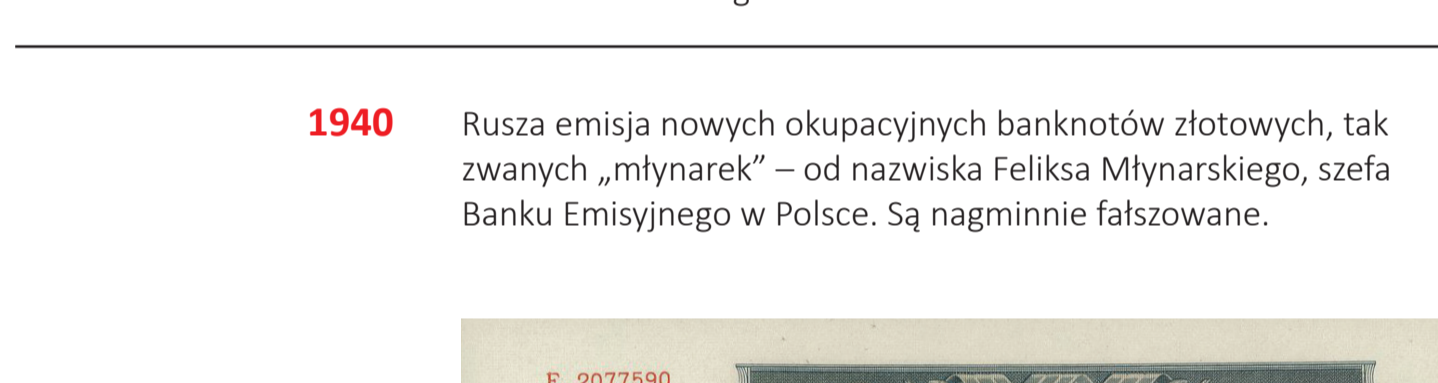

1939 Piętnastego grudnia niemieccy okupanci powołują Bank Emisyjny w Polsce, instytucję finansową zajmującą się emisją pieniędzy na terenie Generalnego Gubernatorstwa.

1940 Rusza emisja nowych okupacyjnych banknotów złotych, tak zwanych „młynarek” – od nazwiska Feliksa Młynarskiego, szefa Banku Emisyjnego w Polsce. Są nagminnie fałszowane.

1943 Okupacyjny banknot 500-złotowy, z podobizną górala, daje nazwę sierpnia zbrojnej akcji w Krakowie. W wojennej akcji „Góral” 12 sierpnia zostaje zdobyty Bank Emisyjny w ogromnym ilości gotówki, niezbędnej do prowadzenia działalności konspiracyjnej.

1939-1940 Przebywający na uchodźstwie Bank Polski przygotowuje nową emisję banknotów złotych, które mają zostać wprowadzone do obiegu po wojnie, antydatowanych na sierpień 1939 roku. Ich szatę graficzną projektują, między innymi, francuscy graficy. Na banknotach wyobrażone są polskie krajoznawstwo oraz podobizny Polaków w strojach ludowych. Po wojnie cały nakład trafia do opanowanej przez komunistów Polski i zostaje zniszczony.

1944 Komunistyczne władze, na podległych sobie terytoriach mających wejść w skład Polski Ludowej, wprowadzają własne złotówki i groszówki, wyłącznie w formie banknotów. Pierwsza emisja sygnowana jest przez nieistniejący jeszcze w 1944 roku Narodowy Bank Polski (powstały w roku 1945). Banknoty drukowane są w Moskwie na podstawie projektów sowieckich grafików. Później druk zostaje przeniesiony do Łodzi. Banknoty okazują się bardzo łatwe do podrobienia, mnożą się fałszerstwa. Próba ukrócenia tego procederu jest zmiana ich wyglądu wprowadzona w 1946 roku.

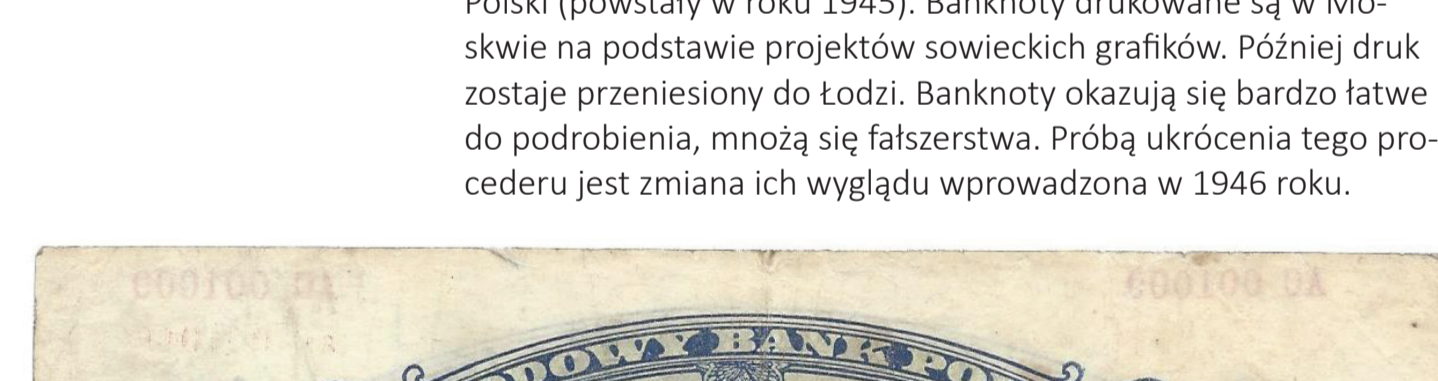
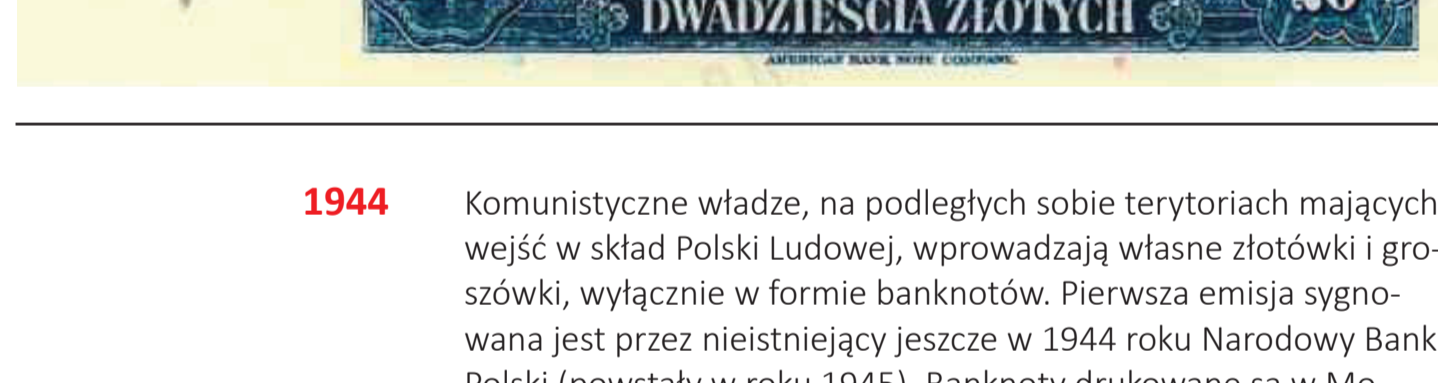
1946 Próba zatrzymania fali fałszerstw jest zmiana wyglądu banknotów.

1950. Na przełomie października i listopada nagle zostaje przeprowadzona wymiana banknotów, połączona z denominacją. Na wymianę posiadanych banknotów obywatele mają w praktyce tydzień, a pieniądze pozostające w rękach prywatnych wymieniane są po trzykrotnie gorszym kursie niż te trzymane w banku. W ten sposób komuniści usiłują zniszczyć prywatną przedsiębiorczość. Wiele osób traci oszczędności życia, a koszmarnie wspomnienie tej wymiany prześladowa całe pokolenia. W ramach całej akcji do obiegu powraca bilon.

1975 Wprowadzona zostaje nowa seria banknotów, tak zwani „Wielcy Polacy”, która przetrwa aż do denominacji w 1995 roku. Dotychczasowe banknoty pozostają w obiegu do 1978 roku. Początkowo nowym nominałem jest 50 złotych, a najwyższym 1000 zł, ale inflacja i kryzys gospodarczy doprowadzają do tego, że drukowane są wyższe nominały, a bilon zostaje zastąpiony (w 1982 roku) banknotami 10- i 20-złotowymi. Najwyższy nominał (2 000 000) ma banknot z 1996 roku z podobizną Ignacego Paderewskiego. Od roku 1982 banknoty w drukowanym na nich tekście przestają być nazywane biletami, a zaczynają banknotami. Od 1990 roku drukuje się też na nich orla w koronie oraz nazwę państwa „Rzeczpospolita Polska”.

1995 Szalejąca hiperinflacja zmusza do przeprowadzenia denominacji i wymiany banknotów. Tym razem cały proces odbywa się łagodnie. W stare pieniądze pozostają w obiegu do 1997 roku, a można je wymienić aż do roku 2010. Przez pewien czas sprzedawcy mają obowiązek podawania podwójnych cen. Nowe banknoty, z podobiznami wadźców Polski, projektowane są przez Andrzeja Hejdricha, projektanta serii „Wielcy Polacy”. Banknoty wypuszczone podczas denominacji pozostają w obiegu, z małymi zmianami zabezpieczeń, aż do dziś. W 2016 roku dodano banknot o nominale 500 zł (z podobizną Jana III Sobieskiego).

2000–2019 Coraz większe upowszechnienie się bankowości elektronicznej, usprawnienie płatności kartą oraz pojawianie się kolejnych form płatności bezgotówkowej w większych ośrodkach prowadzi do stopniowego zaniku obrotu banknotami i bilonem.